

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

תשעה באב הוא היום אשר קרא ה' לבכי ולמספד. ואם כל הימים בהזכיר חרבן בית המקדש, כגון באמירת תקון חצות וכדומה, ראוי לעורר בכי ונהי, על אחת כמה וכמה כהיום הזה, אשר בודאי גדול צער השמים, רחל מבכה על בניה, וה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו, שאוג ישאג על נוהו יותר ויותר על שאר הימים.

הנה כי כן, אף כי בעוונותינו, עינינו חשכו מראות ברע אשר גרמנו בעוונותינו, ואין אנחנו יכולים להצטער ולבכות ולהוריד כנחל דמעה כאשר היה ראוי ונאה לנו, על כל פנים, את אשר בכחנו לעשות נעשה.

וידמה האיש בדעתו כאילו באזניו ישמע קול אלפי אלפים ורבי רבבות מחנות קדושים, שהמה בוכים בקול ברמה, לילה רבה וצעקה גדולה ומרה, ולבו יחיל בקרבו על אשר גרם כל כך צער לאביו ולאמו קודשא בריך הוא ושכינתה, וכל צבא המרום צדיקים וחסידים ומלאכים ושרפים ואופנים, אולי יתעורר לבבו להתמרמר בבכי ותרדנה דמעותיו.

ועל כל פנים, אם לא יוכל לבכות ולהוריד דמעה, יאמר הקינות בקול בכי, וכל הלילה והיום ישב בדד וידום בפנים עצובות, עד שכל רואיו יכירוהו שהוא מר ועצב יותר ממי שמתו מוטל לפניו, ולא יסיח דעתו מן האבלות. ומתוך כך אסרו לשחק עם תינוק, ואפלו לעסוק בתורה אסרו, משום דכתיב 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. על אחת כמה וכמה לשאר שחוק וקלות ראש דאסור. וכל המתאבל על ירושלים כאשר יוכל, זוכה ורואה בשמחתה.

(רבנו אליעזר פאפו)
ספר "פלא יועץ" ערך 'תשעה באב'

חלוקת תפקידים - רק לראויים להם

לא תכירו פנים במשפט (דברים א, יז)

הנה אזהרה זאת באה לבל נעמיד "דיין" מי שאינו ראוי לדון כגון שאינו יודע דיני התורה וכו'. וז"ל ספר החינוך (מצוה תיד): שנמנע בית דין הגדול או ראש גלות, שלא יעמיד דיין - לשפוט את העם - שלא למד חכמת התורה וביאור משפטיה הישרים והצדיקים, ואפילו היו בו כמה מידות נכבדות, אחר שאינו יודע ובקי בחכמת התורה, אין ראוי למנותו דיין, ועל זה נאמר: 'לא תכירו פנים במשפט'. ואח"כ חזר וסיכם: ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן. והעובר על זה ומינה דיין שאינו חכם, מחמת עשרו או טוב מדותיו או מאהבתו אותו או מחמת כבוד קרוביו, ביטל עשה זה ועונשו גדול מאד. עכ"ד.

והנה פשט המקרא דקאי על דיינים כמפורש. וגם המצוה מוזהרים בה הממונים כגון בית דין או ראש הגולה. ולכן לכאורה מי שממנה "מורה" למתלמידים ואותו מורה אינו כל כך מלמד טוב, לא יעבור על איסור זה. וכגון מי שיש לו מוסד או ת"ת וצריך למלמדים, ומפני שיש לו קרוב משפחה, או מורה ששוכרו במחיר נמוך, ומפני כן ממנה אותו, דאע"ג דאין ראוי לעשות מלאכת ה' רמיה, מ"מ אינו עובר לכאורה על איסור לא תכירו פנים במשפט. וע' בפתיחה לשו"ת מציון אורה חלק ראשון.

אפס, כי בספר החינוך (שם) הוסיף וכתב בזו הלשון: ומכלל מצוה זו גם כן שכל מי שבררו אותו בני אדם "למנות עליהם ממונים לשום ענין", שישים כל השגחתו וכל דעתו למנות מהם הראויים והטובים על אותו מינוי שהקהל צריכין אותו. ולא יגור מפני איש למנות מי שאינו ראוי. עכ"ל.

נראה מדבריו דלאו דוקא במינוי "דיינים" אלא "כל מינוי של קהל" ישנו איסור זה, והוא בכלל מצוה זו. לפי"ז הממנה איזה "מלמד" ואינו ראוי ולא ממנהו אלא מפני שיש לו בזה רצון לחסוך ממון או מפני קורבת משפחה, הרי זה בכלל איסור זה. ואולי גם אם ממנה כל דבר של ציבור, וכגון מה שמבואר ברמב"ם בהלכות מלכים (פ"א) שלא למנות "מלך" או לכל שררה את הגר או אשה. ע"ש. וכעין זה גם כאן. ולפי"ז יתכן שמלבד איסור מקרב אחיך יעבור על איסור של לא תכירו. והשי"ת ישיב שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה ויגאלנו גאולת עולם. אמן.

שבת שלום ומבורך!

הגליון מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה של מרן הגאון הגדול, מופת השקדנים, עמוד ההוראה

רבנו **יוסף שלום אלישיב** זצוקללה"ה

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

נטילת "קלי צום" בשבת ערב הצום

שאלה: האם מותר לקחת "קלי צום" וכדומה בשבת ערב תשעה באב.
תשובה: נראה שאינו בגדר רפואה. ודומה לויטמינים שיש התירו לקחתם בשבת. ועיין בש"ע (או"ח סימן שכח סעיף לז). וראה בחזון עובדיה (ימים נוראים. עמוד רנו) ויביע אומר ח"ט (סימן נד).

אמירת צדקתך בשבת תשעה באב

שאלה: בשבת תשעה באב האם אומרים צדקתך.
תשובה: אין אומרים.

לקיחת הסידור בשבת לצורך מוצ"ש

שאלה: בתשעה באב שחל במוצ"ש, מי שהולך לבית הכנסת לפני צאת השבת, האם מותר לו לקחת עמו סידור תפילה של תשעה באב.
תשובה: יכול לקחת, אבל יקרא בו איזה פסוק.

ברכת בית הקברות

שאלה: מי שראה שני בתי קברות ביום אחד, האם מברך על כל אחד ואחד.
תשובה: נראה שכל בית הקברות מברך ברכה לעצמו. וכ"כ אחרונים כמבואר בתשובה בס"ד.

ברכה על ראיית מבעד לזכוכית

שאלה: מי שרואה בית קברות מבעד לשמשת הרכב, האם מברך, או צריך שיראה בלא הפסק הזכוכית.
תשובה: לענין "ראייה" כל שהיא נראית נחשב לראייה, וכיצ"ב בגמרא ברכות (כה.). וכ"כ בכה"ח (סימן רכד).

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבן יקרה

רובץ בין המשפתיים, רובץ - ראשי תיבות: ר'ני ו'שמחי ב'ת צ'יון, הרב מה"ר אליהו [הכהן מאזמיר בקונטרס כת"י] משם נובלות חכמה, וכתב: רצונו לומר כשישראל עוסקים בתורה יש רנה ושמחה לבת ציון, ד'על מה אבדה הארץ על עזבם את תורת', ומלת רובץ אף על פי שהיא חסר ו'ו, כשעוסקים בתורה מתמלא. עכ"ל.

ויש להרחיב כי על הגלות הזה ידבר, שאמרו רבותינו ז"ל דנגאלים בזכות המשניות. ובזוהר חדש דף י"ג, דגאולה העתידה בזכות התורה. וזה הרמז, כשישראל 'רובץ בין המשפתיים', וילמדו התורה כדת מה לעשות, אז ניצולים מיצר הרע שנאמר בו 'לפתח חטאת רובץ', ואז יבא גואל ויתקיים 'רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך'. (החיד"א בסוף ספר תורת השלמים)

נצוד לשונך

מתוך הספר "חפץ חיים"

ב. ומה שנמצא לפעמים היתר בדברי חז"ל, באם לא היה מונע את עצמו מלומר זה בפניו, הינו דוקא באבק לשון הרע, ודיבר עליו לישנא דמשתמע לתרי אפי, ואם נבאר דבריו באופן אחד, לא יהיה עליו שום גנאי, וענין כזה ידוע שתלוי לפי רצון האומר ולפי האמירה בשעת מעשה, שאם הוא רוצה מוציאו בקולו ובתנועותיו בלשון קל מאד, ולא יהיה מנכר מלשונו שום גנאי על חבריו, ואם רוצה מוציאו מפיו באופן שהשומע מבין שכונתו בביאור אחר שיש בדבריו לגנאי, וענין זה קשה מאד לצמצם, לכן אמרו חז"ל דאם באופני תנועותיו, שהוא מוציא עתה דבר זה מפיו, אין אדם מתביש לומר אפילו בפני חבריו, אם כן מוכח שאין כונתו לגנותו, ועל כן מותר, אבל אם מנכר מתנועותיו שכונתו לגנותו, ואם כן טבע האדם להיות מתבייש לומר באופן זה בפני חבריו, אף שכל הענין בעצמותו, אפילו אם נפרשו לגנאי, הוא רק אבק לשון הרע והוא אמת והוא יודע בעצמו, שהוא היה אומר דבר זה אף בפניו, אפילו הכי אסור. המדור להצלחת א. ש. ב. ח. תחי'